

Ο πολλαπλός θάνατος του Μπουεναβεντούρα Ντουρούτι

Στις 4 τα ξημερώματα της 20ης Νοέμβρη του 1936 σταμάτησε να χτυπά η καρδιά του Μπουεναβεντούρα Ντουρούτι. Είχε τραυματιστεί θανάσιμα την προηγούμενη μέρα, το μεσημέρι, στην πρώτη γραμμή του μετώπου της Μαδρίτης. Στο πέρασμα του χρόνου, γράφτηκαν πολλές εικασίες για τις ακριβείς συνθήκες του θανάτου του. Πιθανότερη όλων είναι η εκδοχή του ατυχήματος, όταν το αυτόματο που κουβαλούσε ο Ντουρούτι ή ο συνοδός του, Μανθάνα, εκπυρσοκρότησε βρίσκοντας στο έδαφος. Η επίσημη γραμμή των CNT-FAI της περιόδου υποστήριξε την εκδοχή της -στοχευμένης ή αδέσποτης- φασιστικής σφαίρας από την παρακείμενη μάχη.

Ελάχιστη σημασία έχει η λεπτομερής εξακρίβωση των συνθηκών του ατυχήματος. Εξάλλου ο Ντουρούτι θα μπορούσε να έχει σκοτωθεί την 15η Νοέμβρη, όταν μαζί με τον Γκαρθία Ολιβέρ επισκέφθηκαν τα χαρακώματα του ποταμού Μανθανάρες κατά τη διάρκεια αεροπορικής επιδρομής και μια βόμβα έσκασε δίπλα τους ή λίγες ώρες νωρίτερα από το θανάσιμο τραυματισμό του, όταν μια σφαίρα καρφώθηκε δίπλα σε αυτόν και τον Θιπριάνο Μέρα, ενώ οργάνωναν την αντεπίθεση στο πανεπιστημιακό νοσοκομείο. Αυτό που διαφοροποιούσε τους αναρχικούς διοικητές πολιτοφυλακών από τους υπόλοιπους διοικητές στρατιωτικοποιημένων μονάδων ήταν ότι μαχόντουσαν στην πρώτη γραμμή με τους συντρόφους τους και δεν διοικούσαν μόνο εξ αποστάσεως. Τι πιο λογικό λοιπόν από το θάνατο του Ντουρούτι στη Μαδρίτη, πλάι στους σχεδόν 1000 νεκρούς αναρχοσυνδικαλιστές της μονάδας του, από τους αρχικούς 1700 που αριθμούσε μόλις 4 μέρες νωρίτερα, όταν έφτανε στην πρωτεύουσα;

Το πτώμα του πιο γνωστού ισπανού αναρχικού μεταφέρθηκε στη Βαρκελώνη, όπου και κηδεύτηκε με τιμές ήρωα σε μια από τις συγκινητικότερες στιγμές της επανάστασης. Κι όμως, ο βιολογικός του θάνατος δεν ήταν ο μοναδικός.

Την επομένη της κηδείας, η σοβιετική εφημερίδα Ιζβέστια τον λοιδωρούσε, πληροφορώντας τα εκατομμύρια των αναγνωστών της ότι ο Ντουρούτι ήταν ο βασικός υποκινητής της συμμετοχής των αναρχικών στην κυβέρνηση, προσέγγιζε το ισπανικό κομμουνιστικό κόμμα, ένωθε μπολσεβίκος και ήθελε «να βάλει το πορτρέτο του Στάλιν στο γραφείο του». Οι κομμουνιστές γκεμπελίσκοι της Μαδρίτης διέδιδαν ότι δολοφονήθηκε με εντολή της CNT, επειδή είχε προσχωρήσει μυστικά στο ΚΚΙ. Οι φασιστικοί ραδιοσταθμοί κατονόμαζαν τους κομμουνιστές ως εκτελεστές του Ντουρούτι, λόγω του φόβου που προκαλούσε στους πολιτικούς του αντιπάλους η παρουσία του. Αυτές οι επιθέσεις με στόχο την ηθική δολοφονία του Ντουρούτι -αλλά και την απαξίωση του αναρχικού κινήματος- συνεχίστηκαν μέσα στα χρόνια.

Η πιο οδυνηρή ηθική δολοφονία, όμως, ήταν αυτή που του επιφύλαξαν οι επιφανείς αγωνιστές της ίδιας του της οργάνωσης. Μετά το θάνατό του, ο Ντουρούτι παρουσιάστηκε ως θιασώτης της νίκης κατά των φασιστών με κάθε κόστος, αν και όσο ζούσε πίεζε συνεχώς για τη διατήρηση των επαναστατικών κεκτημένων και την ολοκλήρωση της ελευθεριακής επανάστασης ταυτόχρονα με τον

πόλεμο. Σε αυτό τον φανατικό αντιμιλιταριστή και υπέρμαχο των λαϊκών πολιτοφυλακών αποδόθηκε η φράση: Απαρνιόμαστε τα πάντα, εκτός από τη νίκη, ώστε να υποστηριχθεί η επιλογή των διοικητικών επιτροπών των CNT-FAI υπέρ της στρατιωτικοποίησης[i] των πολιτοφυλακών. Κανείς μέχρι σήμερα δεν έχει τεκμηριώσει (κι ούτε καν έχει γίνει εικασία) το που ή πότε εκστομίστηκε αυτό το τσιτάτο. Παρόλα αυτά αποτέλεσε την μόνιμη επωδό αναρχικών, τροτσικιστών και κομμουνιστών όταν αναφέρονταν στον Ντουρούτι κατά τον εμφύλιο.

Ο Ντουρούτι υπήρξε ένας αγωνιστής που έζησε έντονα. Ο πολιτικός του λόγος συμπληρωνόταν από τη συνεχή δράση του και τον διακατείχε ένα έντονο συναίσθημα ευθύνης προς τις συλλογικές αποφάσεις της CNT. Τον διέκρινε μια ιδιαίτερη ευθύτητα και ειλικρίνεια, αλλά δεν ήταν δεινός ομιλητής ή κειμενογράφος. Στην τελευταία δημόσια ομιλία του στο ραδιόφωνο της Βαρκελώνης την 4η Νοέμβρη (ημέρα που οι αναρχικοί μπήκαν με 4 υπουργεία στην κεντρική κυβέρνηση), επιτέθηκε με σφοδρότητα στις πολιτικές που ήθελαν να στραγγαλίσουν την επανάσταση για χάρη μιας άχρωμης αντιφασιστικής ενότητας. Παρά το ότι η απομαγνητοφώνηση του λόγου του για την αναρχική εφημερίδα Solidaridad Obrera της επόμενης μέρας υπέστη αλλοιώσεις για να λειανθεί η πολεμική που άσκησε, ο Ντουρούτι αρνήθηκε ξεκάθαρα το διάταγμα της στρατιωτικοποίησης και ζήτησε από τις επιτροπές της οργάνωσης -οι οποίες τότε δρούσαν χωρίς την από τα κάτω νομιμοποίηση- να μείνουν πιστές στα επαναστατικά προτάγματα.

Μια βδομάδα αργότερα, ο Ντουρούτι αρνήθηκε αρχικά να μεταβεί με την ταξιαρχία του στη Μαδρίτη, αλλά μεταπείστηκε τελικά από τον γ.γ. της CNT, Βάθκεθ, τον Αμπάντ ντε Σαντιγιάν και -κυρίως- την αναρχική υπουργό Μοντσένου. Μεταπείστηκε να «φέρει σε πέρας το καθήκον του προς την οργάνωση», όπως ακριβώς το είχε κάνει το 1923, όταν ο Γκαρθία Ολιβέρ υλοποιώντας απόφαση της CNT τον προσκάλεσε στην ομάδα των Σολιντάριος ή όπως όταν το 1933 αποδέχτηκε την τοποθέτησή του στην επαναστατική επιτροπή της Σαραγόσα, κατά την πανεθνική εξέγερση. Μόνο που αυτή τη φορά, το καθήκον του τον οδήγησε στο θάνατο και αυτοί που τον έπεισαν να πάει στη Μαδρίτη τον χρησιμοποίησαν μετά θάνατον για να προσδώσουν κύρος στις πολιτικές τους επιλογές και να εκμεταλλευτούν τη λαϊκή του απήχηση.

Τον Ντουρούτι, τη θυσία του και τη θέληση του «να κερδηθεί ο πόλεμος» επικαλέστηκε ο Γκαρθία Ολιβέρ στον πυροσβεστικό του λόγο, κατά τη διάρκεια των γεγονότων του Μάη του '37, για να πείσει τους αναρχικούς να παραδώσουν τα όπλα στην κυβέρνηση. Ο Ντουρούτι ξανασκοτωνόταν από τα χείλη του παλιού συμπολεμιστή του.

Αλλά κι οι πιο πρόσφατοι συμπολεμιστές του, αυτοί που αρνήθηκαν τη στρατιωτικοποίηση της ταξιαρχίας και αποτέλεσαν τον πυρήνα της ομάδας «οι Φίλοι του Ντουρούτι», που έδρασε στα γεγονότα του Μάη ενάντια στις υψηλές επιτροπές των CNT-FAI, δεν του φέρθηκαν με πολιτική ορθότητα. Η ηρωοποίηση ενός επαναστάτη δεν συμβαδίζει με την αναρχική κοσμοθεωρία. Οι συνεχείς επικλήσεις και ερμηνείες παλαιότερων λόγων του δεν προσέφεραν επιχειρήματα στον επαναστατικό σκοπό, παρά μόνο συναισθηματική πίεση. Οι δε αναφορές στο «τι θα έλεγε» ή «τι θα έκανε ο

Ντουρούτι αν ζούσε» είχαν περισσότερο μια μεταφυσική και προσωπολατρική χροιά και θύμιζαν έντονα τις προσπάθειες διερμηνεύσης που κάνουν οι κομμουνιστές για τους δικούς τους αγίους, όπως τον Λένιν, τον Στάλιν, τον Μάο ή τον θεό Μαρξ.

Η τελευταία πολιτική δολοφονία του Ντουρούτι κατά τον εμφύλιο ήταν αυτή του Απριλίου του 1938 όταν ο κομμουνιστής πρωθυπουργός Νεγκρίν του απέδωσε μετά θάνατον τον τίτλο επί τιμή του αντισυνταγματάρχη του Δημοκρατικού Στρατού. Βαθμοφόρος του στρατού; Τα κόκαλα του Μπουεναβεντούρα έτριξαν στο νοτιοανατολικό νεκροταφείο της Βαρκελώνης.

Στην προσπάθεια ενίσχυσης του ηρωικού προφίλ του, ο αναρχικός τύπος και οι πλουμιστές πένες του αναρχικού κινήματος υποστήριξαν ότι τα τελευταία λόγια του θανάσιμα τραυματισμένου πολιτοφύλακα Μπουεναβεντούρα Ντουρούτι στο νοσοκομείο της Μαδρίτης ήταν Εμπρός σύντροφοι. Πάντοτε εμπρός!

Ο Θιπριάνο Μέρα, που τον επισκέφθηκε στις αγωνιώδεις τελευταίες ώρες του, επικαλείται τη μαρτυρία των συντρόφων που σάθηκαν πλάι του μέχρι να σβήσει και δίνει μια άλλη εκδοχή: Τα τελευταία λόγια του ήταν: Καμπόσες επιτροπές. Πάρα πολλές επιτροπές...

[i] Οι περισσότερες αναρχικές πολιτοφυλακές που δημιουργήθηκαν με το ξέσπασμα της επανάστασης λειτουργούσαν με εκλεγμένους και ανακλητούς διοικητές. Η συμμετοχή ήταν εθελοντική, η αποχώρηση δεν θεωρούνταν λιποταξία. Οι αγωνιστές που βρίσκονταν στις μικρότερες ομάδες που συνθέταν τις μονάδες συχνά είχαν σχέσεις μεταξύ τους (εντοπιότητα, κοινό συνδικάτο, κλπ.), γεγονός που αύξανε την ομοιογένεια τους, την αλληλεγγύη και τη συνευθύνη. Με το πέρασμα του χρόνου, οι απώλειες, οι υλικές ανάγκες, οι συνθήκες στο εκάστοτε μέτωπο, οδήγησαν την κάθε αναρχική πολιτοφυλακή σε διαφορετική εξέλιξη. Η στρατιωτικοποίηση (βαθμοί, κυρώσεις, πειθαρχία, ένταξη στην κοινή διοίκηση του δημοκρατικού στρατού) εν τέλει επιβλήθηκε από την κυβέρνηση και ολοκληρώθηκε στις αρχές του 1937, με έντονες αντιδράσεις από πολλές μονάδες. Μεγάλο μέρος της ταξιαρχίας του -νεκρού πλέον- Ντουρούτι, αποχώρησε από το μέτωπο αρνούμενο να πειθαρχήσει.

*Από το http://www.provo.gr/thanatos_durruti2015/